

Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції

МОЛОДІЖНА НАУКА ЗАРАДИ МИРУ ТА РОЗВИТКУ

12-14 грудня 2024 року

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції

«МОЛОДІЖНА НАУКА ЗАРАДИ МИРУ ТА РОЗВИТКУ»

*присвяченої Всесвітньому дню науки
(12-14 грудня 2024 року)*

Чернівці
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича
2025

УДК 0/9(082)
М 754

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича
(протокол № 2 від 24 лютого 2025 року)*

М 754 Молодіжна наука заради миру та розвитку : зб. матеріалів III Міжнародної науково-практичної конференції (12-14 грудня 2024 року, м. Чернівці). Чернівці : Чернівець. нац. ун-т. ім. Ю. Федьковича. 346 с.

ISBN 978-966-423-938-4

У Збірнику представлені результати теоретичних і практичних досліджень із широкого спектру напрямів: суспільні науки, гуманітарні науки, технічні науки, природничі та математичні науки, економічні науки.

Збірник містить матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції «Молодіжна наука заради миру та розвитку»* (12-14 грудня 2024 року). Конференція була організована та проведена Чернівецьким національним університетом імені Юрія Федьковича, Радою молодих вчених Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, Радою молодих учених при Міністерстві освіти і науки України.

ISBN 978-966-423-938-4

УДК 796.54:378.147.091.33-027.22](075.8)

**За достовірність результатів дослідження відповідальність несуть автори*

© Чернівецький національний
університет імені Юрія Федьковича, 2025

ЗМІСТ

Напрямок: Природничі та математичні науки

Костянтин Кузь

Математичне моделювання взаємодії забруднення і природи14

Володимир Нестеренко, Ігор Малик

Дослідження впливу методу оптимізації виключенням слів на моделі трансформерів класифікації текстів в ONNX форматі19

Денис Онина, Олександр Маслюченко

Про ω -нормальність метризованих просторів.....23

Іван Порохнавець, Ігор Шапочка

Описання неізоморфних груп деякого класу черніковських 3-груп26

Уляна Костюк, Яна Поп'юк

Пошкодження об'єктів нафтопереробної промисловості України внаслідок бойових дій29

Ангеліна Коцюбан, Сергій Кирилюк

Щільність забудови м. Хотин та її вплив на стан природного середовища міста32

Яна Поп'юк, Уляна Костюк, Ірина Мельничук, Анатолій Кушнір, Тарас Гуцул, Микола Хобзей

Моніторинг наслідків російсько-української війни за даними ДЗЗ.....36

Тетяна Чорней, Галина Ковбінська

Нестандартні уроки географії41

Шавранський Василь, Пастушенко Роксолана

Палеорельєф ложа долини річки Прут у районі «Чернівецьких воріт»44

Федір Гладких

Характеристика синтезу білка при експериментальному аутоімунному гепатиті на тлі введення кондиціонованого середовища мезехімальних стовбурових клітин.....47

Тетяна Грек, Юрій Тинкевич

Генетичний поліморфізм українських популяцій інвазійної рослини *Impatiens parviflora* DC.51

Федір Гладких

Аутозапальний синдром, індукований ад'ювантами: імунопатогенез та новітні терапевтичні стратегії.....53

Євген Шевченко, Микола Чиж, Тетяна Лядова, Федір Гладких

Децелюляризація скафолдів для судинної трансплантації: кріомедичні підходи та проблема імуногенності57

Олександр Цигикало, Костянтин Владиченко

Інтеграція досліджень з порівняльної морфології людини та ссавців у ксенотрансплантологію61

Ruslan Aminov

Wound healing effect of medicinal leech *Hirudo Verbana*.....63

Град Мар'яна, Роман Іван, Федоренко Віктор

Вплив симбіотичних актиноміцетів у формуванні стійкості рослин до біотичних та абіотичних стресорів.....65

Людмила Козуб

Ідентифікація та біоінформатичний аналіз генів малих білків теплового стресу (sHSP) в *Oryza sativa*.....67

Михайло Войтович, Єлізавета Стаднік, Богдан Гонжак, Олексій Шупік, Євгеній Рибальченко, Владислав Чемерис, Юлія Мархоцька, Галина Мороховець

Цифрова грамотність освітян: результати опитування та перспективи70

Юліана Йосипенко, Юрій Халавка

Температурна чутливість та оптичні властивості композитів на основі AgInS_2 76

Анна Сажина, Тетяна Амеліна Фізична терапія при ураженні м'язів плечового поясу	79
Олександр Карпенко Перспективи використання ціанофогів для боротьби з наслідками евтрофікації водойм.....	82
Андрій Семенюк Використання моделі Такаґи-Сугено в медичній статистиці	85
Анна Поправко Особливості використання ІКТ технології на уроках біології	88
Аліна Фрунза, Анастасія Бабінцева, Юлія Годованець, Христина Сташко Моніторинг мозкової діяльності у передчасно народжених дітей: виклики та досягнення в умовах війни	91
Райса Опалько, Юлія Федорович, Дар'я Мартинюк Еволюція хірургічного менеджменту рідинних скупчень при гострому панкреатиті	94
Діана Юзик До фауни Papilionoidea (Lepidoptera, Insecta) національного природного парку «Черемоський»	96

Напрямок: Економічні науки

Kateryna Khmelenko, Mihaela-Jasmine Cotiga, Georgiana Maria Vrinceanu Evolution of the Euro to Ukrainian Hryvnia exchange rate in the period from 2013 to 2023.....	102
Богдан Маханець Електронна комерція як інструмент сталого розвитку економіки: український контекст	108
Богдан Семенович Ключові показники оцінювання ефективності фінансової стабільності підприємства у контексті економіки добробуту	111
Марія Григорків Деякі особливості моделювання траєкторій динаміки соціо-еколого-економічних систем у контексті сталого розвитку	115
Мирослава Ілюк, Олена Вінничук Моделювання впливу економічних факторів на частку тіньової економіки	118
Назар Жук Проблема доступності житла для молоді в контексті сучасної соціоекономічної думки	122

Напрямок: Суспільні науки

Євгеній Баранюк Право на свободу віросповідання: міжнародний та національний стандарти	126
Ірина Галіяш Вплив міжнародних стандартів захисту персональних даних на адміністративно-правове регулювання в Україні: порівняльний аналіз із положеннями GDPR	129
Богдан Зетко, Владислав Бугай Впровадження цифрових трансформацій в адмініструванні: перспективи розвитку в Україні	134
Юрій Коваль Тлумачення принципу законності доктрини верховенства права Європейським судом з прав людини	137
Павло Крайній Публічні консультації в Україні: новели правового регулювання.....	141

Анастасія Лабик	
Поняття та зміст «Мови ненависті» в інтернеті у діяльності Ради Європи та Європейського суду з прав людини	145
Ніна Сметанюк	
Міжнародно-правове регулювання кіберпростору: сучасні виклики та перспективи розвитку.....	150
Олег Проскурняк	
Новели використання електронного суду в адміністративному судочинстві України.....	154
Alina Fesenko	
Peculiarities of the return of abducted children in the Russian-Ukrainian war: International legal aspect	158
Олександр Шарафін	
Шлях до примирення: історія становлення медіації.....	160
Анастасія Юрійчук	
Правові аспекти забезпечення вебдоступності: міжнародний досвід та українські реалії.....	164
Олександр Штефюк	
Особливості публічно-сервісних повноважень органів місцевого самоврядування Румунії.....	167
Костянтин Бондарєв	
Мотиваційні засади занять фізичною культурою і спортом населення України	171
Сергій Волос	
Впровадження громадянської компетентності у навчання фахівців соціономічної сфери у країнах ЄС.....	175
Анна Гакман	
Аналіз фізичного стану дітей, які постраждали внаслідок воєнних дій.....	177
Петро Горюк	
Теоретичні засади фітнес технологій у тренувальному процесі юних панкратіоністів	181
Дмитро Гарбар	
Передумови розробки моделі формування здоров'язберігаючої компетентності майбутніх учителів фізичної культури у процесі фахової підготовки	185
Анна Іванів	
Роль соціальної роботи в адаптації внутрішньо переміщених осіб	189
Анастасія Ковальова	
Особливості формування основ стресостійкості у дітей дошкільного віку в умовах війни	192
Святослав Ткачик	
Спортивні ігри в оздоровчо-рекреаційних програмах для дітей 8-10 років, постраждалих внаслідок воєнних дій.....	197
Yana Prystupa, Iryna Petrenchuk	
Development of natural competence with the help of artificial intelligence through the prism of modern reforms	202
Віталія Дідух	
Розвиток лідерського потенціалу в здобувачів освіти крізь призму педагогіки партнерства.....	204
Юлія Соловей	
Інноваційні форми фізичної активності в роботі з дітьми дошкільного віку	207
Микола Байдюк	
Роль рухової активності в житті внутрішньо переміщених осіб похилого віку	210

Напрямок: Гуманітарні науки

Василь Баранець

Ключові аспекти впливу штучного інтелекту на хід дипломатичних переговорів215

Оксана Богуцька

Пережити смерть: Кенгірське повстання – початок розпаду системи концентраційних таборів218

Микола Глібішук

Чи підходять загальноприйняті хронологічні межі Першої світової війни для Центрально-Східної Європи? ...221

Андрій Карабардін

Розвиток української молодіжної науки в еміграції в 20-х роках XX століття
(за матеріалами журналу «Тризуб»)225

Тарас Ковалець

Німецькі війська на півдні України у 1918 – на початку 1919 рр.: війна, мир, допомога, окупація
(на прикладі 415-го піхотного полку Саксонської армії)228

Віталій Калініченко

Свинцеві медальйони та бляшки-накладки з Рідківецького археологічного комплексу VIII-XIII ст.233

Валерія Пилипець

Виклики для археології на сучасному етапі російсько-української війни: трагедія Херсонесу Таврійського238

Денис Позняков

Хотинська кампанія річпосполитсько-османської війни 1620-1621 років:
актуальні наукові проблеми дослідження241

Ярослав Ткачук

До питання про політику російської військової адміністрації
щодо єврейського населення Буковини на початку Першої світової війни246

Mykyta Mahomadov, Olha Bratanych

Learning English dialects through video games250

Юліанна Віщак

Деперсоналізація жінок у жанрі антиутопії: регламентація та відновлення суб'єктності255

Ольга Бешилей

Формування образу українських переселенців в сучасних англомовних онлайн виданнях258

Anna Vykliuk

Terms of proto-germanic Origin in Neuroscience262

Катерина Калинич, Марина Горбатюк

Антропологія травми у репортажі Войцехатохмана «Ти наче камінь їла»264

Анастасія Нікоряк, Наталія Нікоряк

Політично-релігійний дискурс роману «Покора» Мішеля Уельбека267

Альона Тичініна, Артем Гургіш

Розробка методів навчання, що сприяють розвиткові культурної компетенції
на уроках зарубіжної літератури у середній школі272

Наталія Чайковська, Світлана Наместюк

Емодзі як нова форма комунікації в літературі: аналіз роману Евлін Лейн «Emojis in real life»
в контексті цифрової епохи276

Марина Горбатюк

Елементи тревелогу в збірці есеїв «Міста і люди» Йозефа Рота279

Володимир Благий

Соціокультурні аспекти релігійного досвіду в контексті нейротеології281

Сергій Бусигін Соціально-психологічна актуалізація релігійності в умовах військової агресії росії.....	285
Святослав Васкул Соціальна місія християнських церков в умовах російської агресії проти України: релігійний вплив у контексті глобальних і гуманітарних викликів.....	288
Андрій Верстин Аналітичний огляд джерел католицької антропологічної думки доби Середньовіччя	292
Ірина Горохолінська В діалозі з іншим: богослов'я спільнотності Ю. Тішнера	296
Ірина Горохолінська Соціально значущі ініціативи релігійних спільнот на шляху мотивації учнівської молоді до рухової активності (на ґрунті контент аналізу).....	299
Юліян Єнакаке Десекуляризація як концептуальна модель державно-церковних відносин і суспільно-релігійних змін	302
Максим Лакуста Українська греко-католицька церква в контексті еклесіально-політичних стратегій сучасного католицького прозелітизму	306
Анатолій Марчук Роль капеланів у закладах охорони здоров'я України: психологічна та духовна підтримка пацієнтів	310
Михайло Ончуленко Два виміри теорії секуляризації Огюста Конта.....	313
Віталій Палагнюк Перевідкриття волонтаристського дискурсу: риси актуальності.....	316
Мирослава Петрашук Розуміння феноменології у біомедичній етиці: спектр інтерпретацій	319
Антон Попаденко Трагедія в мистецтві як каталізатор самоздійснення особистості	321
Василь Чорний Соціальний, психологічний і духовний потенціал служіння християнських церков України в умовах війни	326

Напрямок: Технічні науки

Валерія Гаука Система обліку заявок щодо внесення змін до ОПП/ОНП.....	330
Назар Назаров Розробка системи моніторингу та планування відновлення.....	333
Катерина Герич, Наталія Ватаманюк Ігрові симуляції, як ефективний метод навчання архітектурному проектуванню	335
Elina Plisetska Engineering solutions for satellite refueling within the framework of On-Orbit maintenance	338
Тарас Ручка Розробка та реалізація прототипу ігрової консолі	341
Євгенія Новак Оптимізація будівельних процесів в умовах сезонних змін: адаптивне планування та технології прогнозування	344

НІМЕЦЬКІ ВІЙСЬКА НА ПІВДНІ УКРАЇНИ У 1918 – НА ПОЧАТКУ 1919 РР.: ВІЙНА, МИР, ДОПОМОГА, ОКУПАЦІЯ (НА ПРИКЛАДІ 415-ГО ПІХОТНОГО ПОЛКУ САКСОНСЬКОЇ АРМІЇ)

Тарас Ковалець

Кафедра історії України

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, м. Чернівці, Україна

E-mail: t.kovalets@chnu.edu.ua

АНОТАЦІЯ. На основі матеріалів історії 415-го піхотного полку Королівської Саксонської армії досліджено специфіку перебування німецьких військ на території України у 1918-1919 рр. Розкрито особливості військово-адміністративної діяльності, економічну політику, взаємодію з місцевим населенням та організацію повсякденного життя на теренах Північного Причорномор'я. Особлива увага приділяється аналізу відносин між німецькими військовими та різними етнічними групами населення, зокрема українськими селянами, жителями міст, німецькими колоністами, а також різними політичними режимами – гетьмана Павла Скоропадського, Директорією та більшовиками.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: німецька армія, окупаційний режим, історія Каховки, історія Миколаєва, Таврія

I. Вступ

415-й піхотний полк Королівської Саксонської армії у складі експедиційних сил Центральних держав прибув до України наприкінці лютого – в березні 1918 р. і залишався там аж до березня наступного року. Видання історії його бойового шляху (т. зв. «Пам'ятні сторінки» – «Erinnerungsblätter») зберегло чимало цікавих відомостей про це перебування підрозділу – включно з описами українських населених пунктів, повсякдення місцевого населення, їхніх стосунків із німецькими загонами, а також ряд унікальних ілюстрацій. Аналізові цих матеріалів і присвячено нашу розвідку.

II. Основна частина

Методика окупації

Полк контролював територію між Дніпром та Азовським морем розміром 21 тис. км², що за площею перевищувала Саксонію в півтора рази [2, 132]. Він був поділений на батальйони й роти, котрі дислокувались у ключових населених пунктах. Штаб-квартира розташовувалася у Каховці, а згодом у Миколаєві, звідки здійснювалось загальне керівництво. Про те, що німці розглядали свою присутність не інакше, як окупацію, вказує часте використання саме цього терміну (*die Besetzung*) у тексті книги.

Структуру військової адміністрації становили чотири відділи. Відділ IIIа під керівництвом лейтенанта ландверу Расфельда (*Rasfelde*) займався судовими справами та військовою юстицією. Відділ IIIб, очолюваний лейтенантом Шмалером (*Schmaler*), відповідав за поліцейські функції та взаємодію з українською гетьманською владою. При відділі працював агент, а пізніше також військові жандарми, котрі моніторили антинімецькі настрої. Відділ IV під керівництвом лейтенанта Кайля (*Keil*) займався економічними питаннями [1, с. 131-132].

Комендатура видавала дозволи на зброю, контролювала здану населенням зброю, займалася розквартируванням військ та постачанням продовольства.

Полк забезпечував контроль над важливими залізничними лініями регіону. Під його охороною перебували маршрути Миколаїв–Копані–Херсон та Водопой–Горохівське–Явкіне–Долинська–Знам'янка. На ключових станціях розміщувались постійні гарнізони. Командування полку особливу увагу присвятило захисту залізничних мостів та інших стратегічних об'єктів [1, с. 146].

З другої половини липня 1918 р. було запроваджено новий поділ окупаційних зон: військове губернаторство Таврія було розділено на військові райони Бердянськ, Мелітополь і Дніпровськ [1, 139].

Німецькі колонії у Таврії

У джерелі задокументовано взаємодію полку з німецькими колоністами. Один батальйон у селі Веселе забезпечував постійну охорону німецьких господарств. У районі Михайлівки під командуванням фельдфебеля діяв спеціальний охоронний загін, у якому було 33 солдати і 2 кулемети. Коли в січні 1918 р. місцеві селяни знищили десять німецьких маєтків, було проведено розслідування, арештовано організаторів нападу та роззброєно село.

Полк охороняв колоністські поселення Гофнунгсбург (Hoffnungsburg), Штайнберг (Steinberg), Шьонфельд (Schönfeld), Гальберштадт (Halberstadt), Карлсруе (Karlsruhe), Ландау (Landau), Шпесер (Spreyer). Із населення німецьких колоній було сформовано стрілецький загін, навчений унтер-офіцерами, якому було видано гвинтівки [1, с. 134-146].

Реквізиції врожаю та їхній ефект. Взаємодія з гетьманською владою

Економічна діяльність полку відбувалася в кілька етапів. У травні 1918 р. торгівля здійснювалась на добровільних засадах. Господарські офіцери ледь встигали фіксувати пропозиції від торговців щодо продажу вовни, льону, зерна та олії. Економічний відділ полку очікував значних успіхів від такої співпраці, однак після втручання центральних органів у Берліні та Києві ситуація змінилась. Почалися примусові реквізиції, що викликало сильний спротив населення.

Скажімо, 21 липня відбулась показова реквізиція зерна у поселенні Мала Лепетиха. Населений пункт було оточено піхотою і, попри те, що навіть у присутності німецьких солдатів українські селяни відмовилися здавати зерно добровільно, його було вилучено силою. Після цього довколишні поселення віддавали зерно без спротиву [1, с. 136].

Здійснювати облік збіжжя німцям допомагали українські продовольчі управління контори зерна гетьманського режиму «Укрзерно», що вкрила своїми філіями всю Україну. Німецькі закупівельники перебували в різних містах та намагалися співпрацювати з українцями. Все ж, як визнає автор, сподівання, що продовольче становище Німеччини внаслідок окупації України покращиться, не справдилися: українське зерно набагато охочіше дорого продавалось голодуючому населенню Росії, ніж дешево німцям. Саме через думки «про голодуючу Батьківщину» німецьких вояків начебто були причиною, чому вони були змушені застосовувати силу і цим викликати «озлоблення населення» [1, с. 137].

Історія полку фіксує численні випадки крадіжок, грабежів та нападів на німецьких солдатів. Командування видало спеціальні рекомендації щодо безпеки: не ходити поодиночі в темряві, мати при собі зброю, не відвідувати невідомі заклади, не носити з собою великих сум грошей. Особливо напруженою була ситуація в портових районах та на околицях міст. У вересні внаслідок репресій в'язниці на підконтрольних німцям територіях стали «так заповнені, що подальші прийоми були неможливі» [1, с. 141].

Важливе місце в документах полку займають описи взаємодії з місцевою владою. Хоча «радикальні елементи і політичні агітатори постійно намагалися створювати небезпечні ситуації», більшість населення ставилася до німецьких військових із повагою. Це ставлення диференціювалось від поваги до сили, але й принципового антагонізму з боку сільського населення до майже теплого сприйняття міщанами, зокрема Миколаєва.

У документах відзначається «висока дисципліна управління», яка, «навіть не будучи помітною, всюди відчувалася». Така ситуація змінилась наприкінці 1918 – на початку 1919 р.,

коли сотні німецьких вояків «відокремилися від своїх частин і вели негідне існування в найгірших портових кварталах Миколаєва» [1, с. 162].

Населення дуже погано сприйняло спроби Скоропадського «повторного приєднання до Великоросії». Гетьман почав втрачати владу. Попри це німці залишалися показово нейтральними і продовжували окупацію краю [1, с. 143].

5 листопада для морального впливу на населення ними навіть було організовано демонстративний марш усіх піхотних частин та інших родів військ з артилерією через Миколаїв від торгового порту до морської казарми [1, с. 147].

Конфлікти з УНР та більшовиками

Стосунки з УНР у німців були поганими, оскільки вони небезпідставно вважалися не просто окупантами, а й силою, котра привела до влади Скоропадського.

Наприкінці листопада 1918 р. Олександрівськ (сучасне Запоріжжя) потрапив до рук військ УНР [1, 142]. Один з командувачів армії Директорії отаман Никифор Григор'єв намагався змусити німецьку адміністрацію та військові частини якомога швидше покинути Миколаїв (у виданні фрагментами наведено навіть письмові ультиматуми отамана), але німці, побоюючись за своє життя, не хотіли виконувати його вказівки, поки не відбулася б їхня евакуація на батьківщину.

На початку грудня у Долинській проти них було зібрано значні сили Директорії чисельністю понад 2 тис. осіб, в складі яких було кілька гармат і 200 вершників [1, с. 150]. 11 грудня дійшло до збройних сутичок, коли українські війська спробували зайти до Миколаєва через станцію Востопіль. Вони були обстріляні, 6 вояків загинуло та 22 було поранено. Все ж після переговорів Григор'єв зі своїми підрозділами був допущений до пасажирського вокзалу Миколаєва. У цей час до міста з усіх боків з боями стягувалися німецькі підрозділи з округи, котрі часто були змушені пробиватися силою [1, с. 151-152].

До великого бою дійшло 18 грудня на залізниці в напрямку станції Бірзули (зараз Подільськ). 600 німецьких вояків протистояли начебто «3 тисячам озброєних петлюрівців та 2 тисячам бандитів», втратили 49 людей убитими і 60 пораненими та були змушені капітулювати [1, с. 158].

На початку 1919 р. наступ радянських військ на Миколаїв очолював той же Григор'єв, котрий, за словами німецького автора, «з українського республіканця став радикальним більшовиком» [1, с. 162]. Перед загрозою удару радянських військ під обстрілами більшовицьких бронепотягів французи та британці, котрі в цей час прибули до міста, швидко евакуювались у захищену цитадель, а згодом, після «ганебного падіння Херсона», у поспіху піднялися на свої кораблі та відпливли геть, а німецькі підрозділи були змушені відбиватися від більшовиків на вулицях Миколаєва, що вони робили доволі вдало [1, с. 163-165]. Те, що саксонці залишилися, викликало гордість з боку міщан за «їхній німецький гарнізон» [1, с. 167]. Аж 16-го березня 1919 р. після багатьох тижнів збройних сутичок, напруги та дипломатичних катавасій транспортні пароплави вивезли німецькі частини з міста [1, с. 172].

Описи міст і місцевих мешканців

Особливий інтерес становить опис повсякденного життя поселень. За документами полку, в Каховці на вулицях постійно можна було бачити молодь у національному вбранні. Дівчата носили яскраві хустки, юнаки – вишиті сорочки. Характерною рисою місцевого життя, яка кидалася у вічі, було постійне лузання соняшникового насіння. У місті функціонувало електричне освітлення, що викликало здивування у німецьких військових.

Миколаїв схарактеризовано як торговельно-промислове портове місто, що багатьма своїми районами нагадувало німецьке місто, хоча інші райони вирізнялися «потворним характером і

східною неохайністю». Передмістя були заповнені «одноманітно побудованими, але яскраво розфарбованими низькими будинками та глиняними хатами» [1, с. 144-146].

Освіта і розваги

Під керівництвом лейтенанта Алекотте (Alekotte), рядового Брауна (Braun), сестри Сузе (Suse), гауптмана Люpfена (Lupfen) та фельдфебеля Гана (Hahn) організовувались камерні музичні вечори. У місцевому театрі Шеффера, перейменованому на «Театр митців російської драми», регулярно проводились вистави. Військові оркестри за сприятливої погоди давали щоденні концерти [1, с. 130, с. 145, с. 155].

Солдатська рада заснувала «театр Миколаєва», який регулярно ставив «добре відвідувані» вистави. Також німці випускали інформаційний листок гарнізону «Вісник Миколаєва» (за редакцією Вальтера Феста), який автором було названо «останньою польовою газетою світової війни» [1, с. 155].

Значну увагу командування присвятило освітній роботі. Лейтенант Шмалер організував навчальні курси, де читались наукові та просвітницькі лекції. На заняттях часто були присутні понад 400 слухачів. Зафіксовані випадки спільного святкування Різдва 1918 р. німцями разом із місцевими родинами, що мало «незабутній досвід» [1, с. 154].

Ілюстрації

Джерело містить багатий ілюстративний матеріал двох типів – малюнки та фотографії. Карта «West-Taurien» («Західна Таврія») від 2.IX.1918 показує розташування батальйонів, штабів рот, кордони розподілу зон відповідальності полків, залізниці та головні дороги.

Серія малюнків була виконана Р. Штекертом (Stöckert): «Bereslav» («Берислав») – панорама міста з боку Дніпра; «Markt in Nikolajew» («Ринок в Миколаєві») – детальне зображення міської площі з церквою та групами людей, «Каховка» («Kachowka») – зображення церкви та міської забудови. Ілюстративні матеріали включають знімок панорами Каховки з боку річки, що документує місце розташування штаб-квартири полку, та почесну грамоту для патрульних полку з художнім оформленням того ж Р. Штекерта [1, с. 129, с. 141, с. 155 та ін.].

III. Висновки

Досвід 415-го піхотного полку демонструє, що німецька військова присутність характеризувалася поєднанням жорсткого контролю над територією з намаганням налагодити конструктивну взаємодію з місцевим населенням (все ж з ухилом до визискування його). Значна увага приділялася культурній взаємодії та захисту німецьких колоністів Таврії. Важливим аспектом діяльності полку наприкінці 1918 – на початку 1919 рр. стала протидія силам Директорії, а згодом більшовикам, що врешті завершилася евакуацією німецьких військ із регіону.

IV. Список використаних джерел

- [1] Schmalzer, M. (1928). Das Kgl. Sächs. Infanterie-Regiment Nr. 415 [The Royal Saxon Infantry Regiment No. 415]. Erinnerungsblätter deutscher Regimenter. Ehemalige Kgl. Sächs. Armee: Vol. 49. Wilhelm und Bertha v. Baensch Stiftung.

GERMAN TROOPS IN SOUTHERN UKRAINE IN 1918 – EARLY 1919: WAR, PEACE, ASSISTANCE, OCCUPATION (CASE STUDY OF THE 415TH INFANTRY REGIMENT OF THE SAXON ARMY)

Taras Kovalets

ABSTRACT. Based on the historical materials of the 415th Infantry Regiment of the Royal Saxon Army, this study examines the specifics of German troops' presence in Ukraine during 1918–1919. The research reveals the characteristics of military-administrative activities, economic policy, interaction with the local population, and the organization of daily life in the Northern Black Sea region. Special attention is paid to analyzing the relationships between German military personnel and various ethnic groups, particularly Ukrainian peasants, urban residents, German colonists, as well as different political regimes – Hetman Pavlo Skoropadsky, the Directorate, and the Bolsheviks.

KEYWORDS: German army, military administration, occupation regime, Black Sea region, Tavria